

Eerste Hulp Bij Calamiteiten

Versie december 2021

Dit draaiboek 'Eerste Hulp bij Calamiteiten' is met veel zorgvuldigheid samengesteld door de Werkgeverslijn land- en tuinbouw. Desondanks kan de Werkgeverslijn niet aansprakelijk gesteld worden voor schade, van welke aard ook, ontstaan door het gebruik van dit draaiboek.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Inleiding.....	3
Wat kunt u nu doen?	4
Wat kunt u doen tijdens de calamiteit?	7
Wat kunt u doen kort na de calamiteit (binnen één dag).....	8
Wat kunt u doen in de “opbouwfase”?.....	10
Bijlage mogelijke calamiteiten:	11
Bijlage Calamiteitenkaart Stigas.....	12

Inleiding

We hopen dat het u niet gebeurt; een calamiteit op het bedrijf. Uiteraard is het verstandig om risico's zo veel mogelijk in kaart te brengen met een risico evaluatie; niet alleen omdat het moet, maar ook omdat u er veel ellende mee kunt voorkomen. Ondanks alle inzet kunnen calamiteiten tóch optreden, binnen of buiten uw eigen invloedssfeer. Daarom is het goed om hier enigszins op voorbereid te zijn. Een goede voorbereiding kan de mogelijke schade van die calamiteit beperken. Dit document beoogt u daarbij te helpen.

Een calamiteit komt bijna altijd onverwacht en altijd ongelegen. Desondanks is het goed om van tevoren te bedenken wat je zou moeten doen als zich een calamiteit voordoet. En als de calamiteit plaatsvindt, moet het bedrijf snel over een goed draaiboek beschikken om adequaat te kunnen reageren. Een draaiboek dat hopelijk nooit van de plank hoeft te komen.

Dit draaiboek focust op arbeid gerelateerde zaken en richt zich op/ heeft als doelgroep land- en tuinbouwbedrijven. Hier en daar kijkt het draaiboek iets breder richting andere stakeholders van het bedrijf. Brancheorganisaties hebben hun eigen draaiboeken voor het omgaan met crisissituaties in de sector.

Dit draaiboek kent de volgende opbouw:

- Wat kunt u nu doen?
- Wat kunt u doen tijdens de calamiteit?
- Wat kunt u doen direct na de calamiteit?
- Wat kunt u doen enige tijd na de calamiteit?

Bij het samenstellen van dit draaiboek is dankbaar gebruikgemaakt van de kennis en ervaring van Stigas (www.stigas.nl) en van het crisisdraaiboek dat is opgesteld na de storm- en hagelbui in Zuid Oost Brabant in juni 2016. Dat draaiboek vindt u hier:

https://www.ltoglaskrachtenederland.nl/content/user_upload/Glastuinbouw_Crisisdraaiboek_L_TOGlaskrachtNederland_landelijk.pdf

De meest actuele versie van dit draaiboek is via de Werkgeverslijn Land- en Tuinbouw beschikbaar. Dit draaiboek is met zorg samengesteld. U kunt er echter geen rechten aan ontleen.

Tip: Maak een verbinding tussen uw bedrijfsreglement en dit handboek

Wat kunt u nu doen?

1. **Breng gevaren rond arbeid in kaart en los ze zo veel mogelijk op!**

Met de Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) brengt u de veiligheids- en gezondheidsrisico's op uw bedrijf in kaart en geeft u aan wat u gaat doen om deze te beheersen. U kunt daarbij de Arbocatalogus als oplossingenboek gebruiken. Een goed opgestelde RIE helpt ongevallen te voorkomen.

De RI&E is wettelijk verplicht voor alle bedrijven waar mensen onder uw gezag werken, maar wordt ook aanbevolen voor alle bedrijven waar erfbetreders komen.

Stigas biedt op de website verschillende mogelijkheden rond de RI&E. U kunt als u bij Colland aangesloten bent één en ander zelf verzorgen met een internetmodule zonder kosten of laten verzorgen tegen een sterk gereduceerd tarief. De RI&E is laagdrempelig, nodigt uit om in actie te komen en activeert u en uw medewerkers. Zie verder www.stigas.nl.

2. **Zorg voor een calamiteitenkaart en persoonlijke beschermingsmiddelen**

Een format voor een calamiteitenkaart (bron Stigas) vindt u als bijlage bij dit draaiboek. Deze is ook als [download](#) beschikbaar. Daarnaast heeft Stigas een brand- en ongevallenkaart beschikbaar op extra stevig papier, in het Nederlands, Pools en Roemeens. Deze is bedoeld om op plekken waar werknemers vaak komen op te hangen (bijvoorbeeld in de kantine of bij de ingang van een locatie). U kunt deze bij Stigas opvragen. Verder is het verstandig om persoonlijke beschermingsmiddelen te hebben klaarliggen voor calamiteiten die passen bij uw bedrijfstype. Denk hierbij bijvoorbeeld aan slagvaste veiligheidshelmen, beschermende kleding en veiligheidsschoenen. Omdat persoonlijke beschermingsmiddelen verouderen is het verstandig een kleine voorraad aan te houden en te weten hoe u snel aan nieuwe extra beschermingsmiddelen kunt komen.

3. **Zorg voor schuilplekken en verzamelplekken**

Zeer zware storm, onweer en hagelbuien kunnen tot direct gevaar leiden, ook in gebouwen en cabines. Het dak of het glasdek kan instorten en vallende dakdelen of glas zijn zeer gevaarlijk. Ook buiten kan het zeer gevaarlijk zijn bij storm of hagelbuien. Het is daarom verstandig om schuilplekken te creëren waar u en/of uw medewerkers veilig kunnen schuilen onder deze omstandigheden. Maak ook verzamelplekken. Op deze plaatsen dienen medewerkers zich te verzamelen bij een calamiteit. Er zijn geen officiële richtlijnen voor deze plaatsen, maar uiteraard dienen deze plekken veilig te zijn. Als vanzelfsprekend gebruikt u uw gezonde verstand bij het bepalen van deze plaatsen.

4. **Zorg voor goede bedrijfshulpverlening op uw bedrijf**

Op het moment dat er iets misgaat is het belangrijk dat zo snel mogelijk op een goede manier wordt ingegrepen. Op die manier is de kans het grootst dat de gevolgen van het

incident beperkt blijven. Niet voor niets wordt weleens gezegd dat een beginnende brand met een vingerhoed is te blussen.

Zorg daarom dat er mensen aanwezig zijn die weten wat ze moeten doen bij een calamiteit. Dit zijn zogenaamde bedrijfshulpverleners (BHV'er). Een BHV'er kan de eerste handelingen verrichten totdat eventueel hulpdiensten zoals brandweer of ambulancepersoneel het overnemen en zo de schade zoveel mogelijk beperkt houden. Leidt voldoende BHV'ers op. Daar waar gewerkt wordt moet bedrijfshulpverlening snel beschikbaar zijn. Houdt dus bij het vaststellen van het aantal BHV'ers rekening met vakanties, ziekte, werken op locatie en de bereikbaarheid van de locatie. Omdat iemand nooit altijd aanwezig of beschikbaar zal zijn, heb je dus altijd minimaal twee BHV'ers nodig.

Een BHV'er kan:

- een beginnende brand blussen;
- eerste hulp verlenen bij ongeval of als iemand onwel wordt;
- mensen evacueren;
- contacten onderhouden met de hulpverlenende instanties

De directeur/eigenaar mag zelf ook bedrijfshulpverlener zijn als het bedrijf minder dan 25 werknemers heeft.

Aandachtspunten voor goede bedrijfshulpverlening

- a. Laat BHV'ers één keer per jaar een herhalingscursus volgen.
- b. Laat de BHV'ers een (herhalings)cursus volgen waar de risico's in het bedrijf/sector worden behandeld.
- c. Spreid BHV'ers zo veel mogelijk over de verschillende locaties/afdelingen in het bedrijf, zodat ze in geval van nood is snel kunnen handelen (ter plaatse zijn).
- d. Verplicht werknemers niet om BHV'er te worden. Vrijwillige betrokkenheid van de werknemer is doorgaans het beste.
- e. Om het werk te stimuleren kan het bedrijf een BHV'er een jaarlijkse vergoeding geven voor zijn extra taken.

5. Zorg ervoor dat u alarm kunt slaan binnen het bedrijf en dat mensen dan weten wat ze moeten doen

Daar zijn vele manieren voor. Toeters en bellen, maar u kunt ook een appgroep overwegen met een bijzonder waarschuwingsgeluid als iedereen een smartphone bij zich draagt. Voor mensen die alleen werken, zijn er tegenwoordig speciale telefoons en/of apps met een zogenaamde "man down" functie. Deze kan alarm slaan bij vallen, niet bewegen etc. Bestudeer dat maar eens in uw app store.

6. Bespreek de veiligheid op uw bedrijf met uw medewerkers en gezinsleden en geef het goede voorbeeld

Nodig iedereen die op uw bedrijf komt uit om met adviezen te komen over zaken die beter en veiliger kunnen. Soms zien anderen meer of andere dingen dan u ziet, en soms komen ze met hele praktische oplossingen.

7. **Houd een rampenoefening**

Als u denkt alles op de rails te hebben, is het verstandig om een rampenoefening te houden en te kijken of alle procedures werken. Herhaal een dergelijke oefening minimaal eens per jaar. U kunt ook de hulpdiensten eens uitnodigen op uw bedrijf om een oefening te houden. Bijzonder leerzaam en handig als zij enigszins de weg in uw bedrijf kennen.

8. **Maak een contactenlijst**

Uiteraard kent u het nummer van de hulpdiensten uit uw hoofd. Het is handig om ook een lijst te hebben van mensen en organisaties die u in voorkomende gevallen ook zou moeten bellen. Denk hierbij aan de verzekeraar, de afnemers etc. Maak daarnaast een lijst per medewerker met wie te bellen als er iets met deze persoon aan de hand is (in case of emergency). Laat uw medewerkers ook in hun telefoon een nummer opnemen van iemand die ze moeten (laten) bellen bij calamiteiten (ICE).

9. **Volg waarschuwingen en adviezen van deskundigen op**

Denk hierbij aan het juist instellen van NL-alert op uw telefoon en het weerbericht inclusief de meldingscodes (geel, oranje, rood).

10. **Zorg dat er direct informatie beschikbaar is over hoe te handelen als iets misgaat met gevaarlijke stoffen en gewasbescherming!**

Wist u dat van elk middel een veiligheidsblad beschikbaar is? Deze krijgt u van uw leverancier. De gewasbeschermingsmiddelen zijn ook op merknaam te vinden op www.fytostat.nl. Zorg ervoor dat u deze in een map “voor het grijpen” heeft zodat u direct kunt vinden wat u moet doen als iets misgaat en u het veiligheidsblad aan de hulpdiensten kunt overhandigen. Het is verstandig de veiligheidsbladen ook met uw werknemers door te nemen.

11. **Controleer uw verzekeringen en daarbij horende voorwaarden**

Check of uw verzekeringen nog wel passen bij de huidige activiteiten en risico's. Realiseer u ook dat eventuele afgeschreven goederen / materialen vaak leiden tot zeer beperkte schadevergoedingen.

Wist u dat...

..u bij ernstige arbeidsongevallen verplicht bent dit te melden bij de Inspectie SZW? Er is sprake van een meldingsplicht arbeidsongeval als iemand door een ongeval tijdens het werk blijvend letsel oploopt, in een ziekenhuis wordt opgenomen, of overlijdt. De Inspectie SZW kan in voorkomende gevallen u een boete opleggen, maar er zijn matigingsgronden tot 100 %. Er zijn 4 matigingsgronden; per matigingsgrond gaat er 25 % van de boete af (kan dus oplopen tot 100 %):

- *Een goede RI&E.*
- *De maatregelen uit de RI&E uitgevoerd.*
- *Voorlichting over veiligheid aan de werknemers gegeven.*
- *Aantoonbaar toezicht gehouden.*

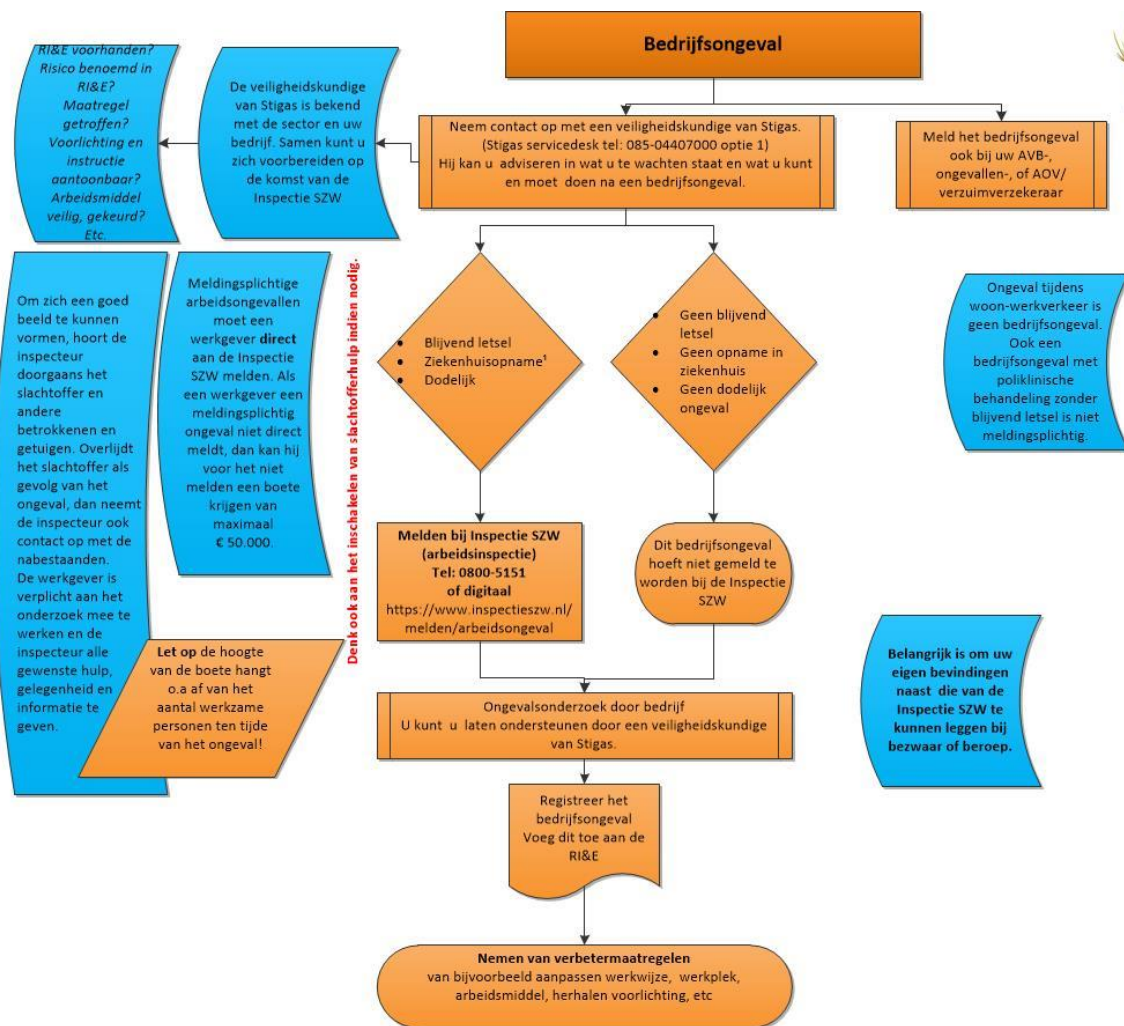
Wat kunt u doen tijdens de calamiteit?

1. Sla alarm en breng uzelf en de mensen (en vervolgens dieren) in uw omgeving in veiligheid.
2. Bel 112 en geef helder aan welke directe hulp geboden moet worden.
3. Zorg dat bhv'ers hun werk kunnen doen en loop hen niet voor de voeten.
4. Zorg voor opvang van de hulpdiensten, zodat zij snel naar de juiste locatie kunnen worden geleid en informeer ze over zaken die mogelijk belangrijk zijn. Bijv. bij een brand waar de gewasbeschermingsmiddelen en/of andere gevaarlijke stoffen staan.

Wat kunt u doen kort na de calamiteit (binnen één dag)

- Betreed nooit een locatie als er nog gevaar dreigt. Denk hierbij aan instorting / vallend glas en giftige stoffen. In veel gevallen moet de brandweer een pand eerst vrijgeven (niet alleen bij brand).
- Maak een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) specifiek voor de te nemen acties na de calamiteit, zoals het opruimen van de schade. Het advies is om hier een externe partij voor te vragen; risico's inschatten in dergelijke situaties is een vak apart. Naast een RI&E is het aan te raden om elke keer voordat dit soort werkzaamheden gestart worden een zogenaamde LMRA (Last Minute Risc Analyse) te doen. Hierbij wordt gekeken of er nog specifieke plaats- en tijdgebonden factoren zijn die van invloed zijn (bijv. zachte grond of harde wind als je met een hoogwerker moet werken). Meer informatie is te verkrijgen bij Stigas.
- Houd een crisis logboek bij waarin u noteert wat wanneer gebeurde en welke acties u heeft genomen. Zorg ervoor dat u foto's en/of filmpjes maakt van de schade.
- Overleg met uw sectororganisatie, zeker als er een calamiteit is die meer 'raakt' dan uw bedrijf. Zij hebben vaak specifieke draaiboeken voor hun eigen acties waar communicatie met de leden onderdeel van is.
- Waarschuw uw verzekering en overleg met hen over de te nemen acties. Het is bijna altijd verstandig / noodzakelijk te wachten met opruimen tot de verzekeraar daar expliciet toestemming voor gegeven heeft.
- Als u werkt met externe partijen rond arbeid (bijvoorbeeld een uitzendbureau) informeer hen dan over het gebeurde en stem af wat e.e.a. voor gevolgen heeft voor de arbeid op uw bedrijf (wellicht tijdelijk minder werk of juist meer, eventuele andere kwaliteiten van de geleverde arbeidskrachten etc).
- Heeft het gebeurde ook gevolgen voor uw afnemer(s)? Informeer hen dan en geef aan dat u graag met hen in overleg gaat over de te nemen acties.

Stigas heeft bijgaand schema ontwikkeld:

¹ Onder 'ziekenhuisopname' wordt verstaan dat een slachtoffer in een ziekenhuis wordt opgenomen. Ook een dagopname valt hieronder. Poliklinische behandeling wordt dus niet als ziekenhuisopname beschouwd.

Wat kunt u doen in de “opbouwfase”?

Als de rook (soms letterlijk) weer een beetje is opgetrokken, komt u in de fase waarin geen direct gevaar meer is maar nog wel veel moet gebeuren.

1. Breng de gevolgen voor productie en afzet in kaart.
 - a. In bepaalde situaties is er (tijdelijk) minder werk. In de verschillende cao's zijn mogelijkheden om tijdelijk korter te werken. Raadpleeg hiervoor de cao en vraag, indien hier vragen over zijn, (gratis) ondersteuning bij de werkgeverslijn Land en Tuinbouw (088 – 888 66 88). Verder kan tijdelijk werktijdverkorting aangevraagd worden voor de medewerkers. De procedure gaat als volgt: Er dient eerst een vergunning bij het ministerie van SZW aangevraagd te worden. Daar beoordeelt men of de aanvraag wordt ingediend rond bijzondere omstandigheden en of de omstandigheden buiten het normale ondernemersrisico vallen. Als de vergunning verstrekt wordt, kan bij het UWV een tijdelijke WW-uitkering voor de medewerkers aangevraagd worden. Bij sectorale of regionale problemen (bijvoorbeeld een dierziekte of veel schade naar aanleiding van weersomstandigheden) kan de vergunning aangevraagd worden door bijvoorbeeld LTO. Als dat het geval is, zal dat gecommuniceerd worden middels de vakpers en de Werkgeverslijn Land en Tuinbouw. Bij individuele problemen (bijvoorbeeld brand op uw bedrijf) kunt u zelf een vergunning aanvragen. Een vergunning geldt maximaal 6 weken. Indien nodig kan verlenging van de vergunning aangevraagd worden bij het ministerie van SZW. Meer informatie staat op [de website van het UWV](#).
 - b. Stem één en ander af met uw afnemer(s).
2. Overleg met uw bank en eventuele crediteuren.
3. Maak een opruimplan en houd daarbij goed rekening met de risico's voor u en uw medewerkers, zoals die in kaart zijn gebracht bij de RI&E
4. Blijf steeds in overleg met uw verzekeraar en stem met hen af welke acties u neemt.
5. Besteed aandacht aan de emotionele gevolgen van het gebeurde, zowel voor uzelf als voor de medewerkers. Bij een ernstig ongeval of een andere traumatische gebeurtenis kunnen werknemers, werkgevers en gezinsleden gebruiken maken van traumaopvang. Er is een speciaal telefoonnummer voor ingesteld: 088 – 800 85 25.

Bijlage:

Lijst met mogelijke calamiteiten die kunnen optreden / waar je voorbereidingen voor kunt treffen (beslist niet uitputtend).

Calamiteiten op bedrijfsniveau

- Arbeidsongevallen (machines, overrijden, mestgassen, gewasbescherming, ongevallen met dieren etc.)
- Brand op het bedrijf (er is veel over stalbranden beschikbaar)
- Storm en hagel
- Extreme neerslag en overstroming
- Schade aan gebouwen of product
- Uitbreken van dieren
- Schade aan product (bijvoorbeeld glas)
- Stofexplosie

Calamiteiten in de regio

- Brand in de omgeving (soms ook met vervuiling, zoals roet, asbest etc.)
- Hagel
- Ernstig ongeval (voorbeeld: neerstorten vliegtuig)
- Aardbevingen

Calamiteiten op sectorniveau

- Crises rond voedselveiligheid (zoals bij de EHEC crisis het geval was).
- Besmettelijke dierziekten (bijvoorbeeld MKZ, vogelgriep, varkenspest, zoönose etc.)
- Plantenziekten
- Etc.

Bijlage: Calamiteitenkaart Stigas

Brand en bedrijfsongeval

Geen paniek, blijf rustig!

Intern alarmeren

Brand of ongeval

Melden bij

Telefoonnummer

Wat moet gemeld worden

- Naam van de melder
- Wat voor hulp is nodig: politie, (bedrijfs)brandweer, ambulance, ehbo-er
- Aantal slachtoffers
- Wat mankeert de slachtoffers
- Plaats waar de hulp moet komen

Extern alarmeren

Belangrijke telefoonnummers

- **Bij spoed: 112**
voor politie, brandweer en ambulance
Wanneer?
Onder andere in geval van:
 - Ernstige ongevallen
 - Ernstige brandwonden
 - Botbreuk
 - Verdrinkingsverschijnselen
 - Hartinfarct
 - Ernstige verwondingen
 - Ernstige benauwdheid
 - Vergiftiging
- **Bij minder spoedeisende hulp:**
bel 0900 - 8844 voor de politie
bel huisarts of andere deskundigen

Stigas